HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ונשבעות לה' צבאות הלכו לאלכסנדריא של מצרים ובנו מזבח והעלו עליו לשם שמים שנאמר [1]ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים [2]עיר ההרס יאמר לאחת מאי עיר ההרס יאמר לאחת כדמתרגם רב יוסף קרתא דבית שמש דעתיד למיחרב איתאמר דהיא חדא מנהון וממאי דעיר ההרס לישנא דשימשא היא דכתיב [3]האומר לחרס ולא יזרח [4]הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ הביאי בני מרחוק אמר רב הונא אלו גליות של בבל שדעתן מיושבת עליהן כבנים ובנותי מקצה הארץ אלו גליות של שאר ארצות שאין דעתן מיושבת עליהן כבנות אמר רבי אבא בר רב יצחק אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רב יהודה אמר רב מצור ועד קרטיגני מכירין את ישראל ואת אביהם שבשמים ומצור כלפי מערב ומקרטיגני כלפי מזרח אין מכירין את ישראל ולא את אביהן שבשמים איתיביה רב שימי בר חייא לרב [5]ממזרח שמש ועד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה אמר ליה [א]שימי את דקרו ליה אלהא [ב]דאלהא בכל מקום מוקטר מוגש לשמי בכל מקום סלקא דעתך אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי ומנחה טהורה זה [ג]הלומד תורה בטהרה נושא אשה ואחר כך לומד תורה [6]שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות מאי בלילות א"ר יוחנן אלו ת"ח העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהן הכתוב כאילו עסוקים בעבודה [7]לעולם זאת על ישראל א"ר גידל אמר רב זה מזבח [ד]בנוי ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן ורבי יוחנן אמר אלו תלמידי חכמים העסוקין בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם אמר ריש לקיש מאי דכתיב [8]זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם אמר רבא האי לעולה למנחה עולה ומנחה מיבעי ליה אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה [ה]ולא אשם אמר רבי יצחק מאי דכתיב [9]זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם:

מתני' [ו]נאמר בעולת בהמה [10]אשה ריח ניחוח ובעולת עוף [11]אשה ריח ניחוח ובמנחה [12]אשה ריח ניחוח לומר לך [ז]אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים:

גמ' אמר ר' זירא מאי קראה [13]מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל רב אדא בר אהבה אמר מהכא [14]ברבות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליו[ח]: תניא אמר רבי שמעון בן עזאי בוא וראה מה כתיב בפרשת קרבנות שלא נאמר בהן לא אל ולא אלהים אלא ה' שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק ונאמר בשור הגס [10]אשה ריח ניחוח ובעוף הדק [11]אשה ריח ניחוח ובמנחה [12]אשה ריח ניחוח לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים ושמא תאמר לאכילה הוא צריך ת"ל [15]אם ארעב לא אומר לך כי לי תבל ומלואה ונאמר [16]כי לי כל חיתו יער בהמות בהררי אלף ידעתי כל עוף הרים וזיז שדי עמדי [17]האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה לא אמרתי אליכם זבחו כדי שתאמר אעשה רצונו ויעשה רצוני לא לרצוני אתם זובחים אלא לרצונכם אתם זובחים שנאמר [18]לרצונכם תזבחהו דבר אחר לרצונכם תזבחהו לרצונכם זבחו לדעתכם זבחו כדבעא מיניה שמואל מרב הונא [ט]מנין [ב]למתעסק בקדשים שהוא פסול שנאמר ושחט את בן הבקר שתהא שחיטה לשם בן בקר אמר לו זו בידינו הוא לעכב מנין [י]ת"ל לרצונכם תזבחהו לדעתכם זבחו:

הדרן עלך הרי עלי עשרון וסליקא לה מסכת מנחות

נשבעים בשם ה' לצבאות: (א) דעת זכרים מיושבת עליהם יותר משל נקבות: בני בבל אין להם עול מלכות כשאר גליות שבכל ארצות: **מכירין את ישראל.** בכבודן הראשון מכירין ואין מכבידין עולם: **ואת אביהם שבשמים.** (ב) שמאמינים בהקדוש ברוך הוא ואין מאמינים בעבודת כוכבים: **שימי את.** בתמיה. אתה הוא שימי חכם גדול ומקשה לי דבר זה. ויש אומרים רב לא היה זוקף עיניו אלא כובשן כל שעה משום צניעות: **זה הלומד תורה בטהרה.** עליו הוא אומר לשמי ומנחה טהורה: **לעולם זאת על ישראל.** מקרא הוא בדברי הימים (ב סי' ב) בשלמים[כ] ובקרבנות משתעי דלעולם הם עומדים והיכי דמי מזבח בנוי בשמים ומיכאל עומד ומקטיר עליו: **מאי דכתיב זאת התורה.** [ט]ולא כתיב בה חוקה: **עולה ומנחה מיבעי ליה.** דליהוי משמע זאת התורה היא עולה ומנחה כו': **אין צריך לא עולה וכו'.** דהכי משמע זאת התורה לעולה כלומר במקום העולה למנחה בשביל המנחה כגון לכם בשבילכם כלומר התלמוד תורה מכפר על עונותיו: **בתורת חטאת.** כגון סדר קדשים דמיירי בהלכות עבודה: **שנת העובד.** עבודת קרבנות ומביאו למזבח מתוקה שנתו שהוא ישן ולא ירא: **אם מעט ואם הרבה יאכל.** מתן שכרו: **ברבות הטובה.** קרבנות: **רבו אוכליה.** כהנים: **ומה כשרון לבעליו.** להקדוש ברוך הוא כי אם ראות עיניו שזה מתכוין לטובה: **לבעל הדין.** לאומרים רשויות הרבה הן והדבר מוכיח שזה שמו כך ליום להקריב לו מנחה [וזה] שמו כך ליום להקריב לו פרים וזה אילים לכך נאמר בכולם ריח ניחוח לה': **אחד המרבה.** להביא קרבנות: **כדי שתאמר אעשה רצונו.** להקריב לו קרבן ויעשה רצוני (ג) לפי שהוא צריך לכך ואשחדנו: **לא לרצוני אתם זובחים.** כלומר לא [ל]להנאתי שאיני רוצה להטריח אתכם לעשות על כרחכם: **לרצונכם.** לצורך עצמכם לקיים מצותי שתהא כפרה לכם בכך: **לרצונכם זבחו.** שתהא כוונתכם לשחוט פרט למתעסק בסכין לחתוך דבר אחר ושחט בהמת קדשים שפסולה: **מנין למתעסק.** בדבר אחר ושחט בהמת קדשים שהוא פסול: **זו בידינו הוא.** דמצוה לכוין דעתו: **לרצונכם תזבחהו.** שנה עליו הכתוב לעכב:

הדרן עלך הרי עלי עשרון וסליקא לה מסכת מנחות

הלומד תורה בטהרה נושא אשה ואחר כך לומד תורה. בפרק קמא דקידושין (דף כט:) איכא למאן דאמר איפכא ואמרינן לא פליגי הא לן והא להו:

ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן. מדרשות חלוקין יש מי שאומר נשמותיהן של צדיקים[מ] ויש מי שאומר כבשים של אש והיינו דאמרינן בשמונה עשרה בעבודה ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברצון ויש אומרים דקאי אדלעיל והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי[נ] ישראל. לא מצאתי יותר:

הדרן עלך הרי עלי עשרון וסליקא לה מסכת מנחות

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פ"א מהל' ת"ת הלכה ה טור ש"ע י"ד סימן רמו סעיף ג:

מט ב מיי' פ"א מהל' פסוה"מ הלכה ג:

תורה אור השלם

1. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לַיְיָ בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרָיִם וּמַצֵּבָה אֵצֶל גְּבוּלָהּ לַיְיָ: ישעיהו יט יט
2. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיוּ חָמֵשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מְדַבְּרוֹת שְׂפַת כְּנַעַן וְנִשְׁבָּעוֹת לַיְיָ צְבָאוֹת עִיר הַהֶרֶס יֵאָמֵר לְאֶחָת: ישעיהו יט יח
3. הָאֹמֵר לַחֶרֶס וְלֹא יִזְרָח וּבְעַד כּוֹכָבִים יַחְתֹּם: איוב ט ז
4. אֹמַר לַצָּפוֹן תֵּנִי וּלְתֵימָן אַל תִּכְלָאִי הָבִיאִי בָנַי מֵרָחוֹק וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ: ישעיהו מג ו
5. כִּי מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם וּבְכָל מָקוֹם מֻקְטָר מֻגָּשׁ לִשְׁמִי וּמִנְחָה טְהוֹרָה כִּי גָדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם אָמַר יְיָ צְבָאוֹת: מלאכי א יא
6. שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ כָּל עַבְדֵי יְיָ הָעֹמְדִים בְּבֵית יְיָ בַּלֵּילוֹת: תהלים קלד א
7. הִנֵּה אֲנִי בוֹנֶה בַּיִת לְשֵׁם יְיָ אֱלֹהָי לְהַקְדִּישׁ לוֹ לְהַקְטִיר לְפָנָיו קְטֹרֶת סַמִּים וּמַעֲרֶכֶת תָּמִיד וְעֹלוֹת לַבֹּקֶר וְלָעֶרֶב לַשַּׁבָּתוֹת וְלֶחֳדָשִׁים וּלְמוֹעֲדֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם זֹאת עַל יִשְׂרָאֵל: דברי הימים ב ב ג
8. זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים: ויקרא ז לז
9. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְיָ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא: ויקרא ו יח
10. וְקִרְבּוֹ וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיְיָ: ויקרא א ט
11. וְשִׁסַּע אֹתוֹ בִכְנָפָיו לֹא יַבְדִּיל וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: ויקרא א יז
12. וֶהֱבִיאָהּ אֶל בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֻמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אַזְכָּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: ויקרא ב ב
13. מְתוּקָה שְׁנַת הָעֹבֵד אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה יֹאכֵל וְהַשָּׂבָע לֶעָשִׁיר אֵינֶנּוּ מַנִּיחַ לוֹ לִישׁוֹן: קהלת ה יא
14. בִּרְבוֹת הַטּוֹבָה רַבּוּ אוֹכְלֶיהָ וּמַה כִּשְׁרוֹן לִבְעָלֶיהָ כִּי אִם רְאוּת עֵינָיו: קהלת ה י
15. אִם אֶרְעַב לֹא אֹמַר לָךְ כִּי לִי תֵבֵל וּמְלֹאָהּ: תהלים נ יב
16. כִּי לִי כָל חַיְתוֹ יָעַר בְּהֵמוֹת בְּהַרְרֵי אָלֶף: יָדַעְתִּי כָּל עוֹף הָרִים וְזִיז שָׂדַי עִמָּדִי: תהלים נ י-יא
17. הַאוֹכַל בְּשַׂר אַבִּירִים וְדַם עַתּוּדִים אֶשְׁתֶּה: תהלים נ י-יא
18. וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיְיָ לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ: ויקרא יט ה

מסורת הש"ס

א) [לעיל כט. ע"ש פירש"י נדה כד. וע"ש ברש"י בכורות מג: וע"ש ברש"י], ב) [עמ"ש בדרשות הר"ן דרשה ט דף סא:], ג) [יומא עב: קדושין כט:], ד) [חגיגה יב:], ה) [ולא חטאת כצ"ל וכ"א בילקוט], ו) שבועות טו., ז) [ברכות ה: יז. שבת לו. יומא מב. שבועות טו.], ח) [בפסוק: לבעליה כי אם ראות עיניו], ט) זבחים מז. חולין יג. לא:, י) [יתכן להיות אמר ליה וכ"א בזבחים מז.], כ) [צ"ל בשלמה], ל) להנאתי שאני רוצה. צ"ק, מ) [וכ"ה בגמ' ובעין יעקב ריש פ' ב' דחגיגה ע"ש], נ) [ועי' ט"ז א"ח סימן קך],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כבנים דעת זכרים וכו': (ב) ד"ה ואת אביהם שבשמים שמאמינים בהקב"ה ואין מאמיני' בעבודת כוכבים: (ג) ד"ה כדי שתאמר וכו' ויעשה רצוני ולא שהוא צריך:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מאי דכתיב כו' ולא כתיב בה חוקה. עיין לעיל דף יט ע"א ועיין באליהו רבה לשו"ע א"ח סימן א' ס"ק ט':

מוסף רש"י

שימי את. אתה הוא המקשה לי בתמיה (לעיל כט.) חכם גדול כמותך אינו יודע לתרץ מתני', (בכורות מג:) בכמה דוכתין אשכחן דמהדר ליה רב הכי שימי את, ונראה בעיני משום דבר בריה הוא וקאמר ליה הכי משום חביבותיה, כלומר אתה יודע להשיבני, ואני שמעתי שמדת צניעות היה בו ברב שלא היה זוקף עיניו למעלה הלכך לא היה מכירו, ולא נהירא לי, שהרי לא מצינו שאמר רב כך לשום אדם אלא לזה אמר כן בכמה מקומות, ועוד שמעתי משום דחריף הוה ודחיק ליה, כי ההיא דאמר (תענית ט:) רחמנא ליצלא מכיסופיה דרב שימי, ולא היא דהתם רב שימי בר אשי הוה דדחיק ליה לרב פפא (נדה כד.). **אלו ת"ח העוסקים בתורה.** בהלכות עבודה (ב"מ קיד:). **כאילו מקטירין ומגישין לשמו.** כאילו מקריבין אותן בבית המקדש (שם). **נושא אשה.** ניצול מהרהור עבירה (יומא עב:). **אחד המרבה ואחד הממעיט.** שיש לו שכר לממעיט כמו למרבה (ברכות יז.). **מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול.** שוחט קדשים ולא בכוונה אלא כמתעסק בדברים אחרים (זבחים מז.) כלומר מנין למתעסק שפסול בקדשים כגון מתעסק בסכין להגביהו או לזורקו ושחט בקדשים, שלא נתכוין לשום שחיטה, אבל נתכוין לשום שחיטה בעלמא כשר אלא שלא עלה לבעלים לשם חובה (חולין יג.). **זו בידינו הוא לעכב מנין.** ראיה זאת כבר ידענו אותה ומיהו מצוה הוא דנפקא לן ולא עיכוב (זבחים שם) מקרא זה הייתי יודע ומכאן אנו למדים שמצוה להתכוין ואני שאלתי לעכב מנין, שאם לא נתכוון יהא פסול (חולין שם).

הדרן עלך מסכת מנחות

SHAS MOZNAIM